

ICEYE KUVA SPACE

ICEYE Oy & Kuva Space Oy

LAUSUNTO LUONNOKSEEN HALLITUKSEN ESITYKSEKSI LAIKSI MAA-ASEMISTA JA ERÄISTÄ TUTKISTA JA LAIKSI AVARUUSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN (63/2018) MUUTTAMISESTA

Lausuntopyynnön diaarinumero VN/3050/2021

ICEYE Oy ja Kuva Space Oy kiittävät mahdollisuudesta lausua työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemaan luonnokseen hallituksen esitykseksi laiksi maa-asetusta ja eräistä tutkista ja laiksi avaruustoiminnasta annetun lain (63/2018) muuttamisesta (jäljempänä "esitysluonnos") ja lausuvat tällä yhteisellä lausunnolla kunnioittaen seuraavaa:

1

LAUSUNNON ANTAJAT

1.1

ICEYE Oy

ICEYE Oy (jäljempänä "ICEYE") on suomalainen satelliittiliiketoiminnan edelläkävijä. ICEYE toimittaa tutkasatelliittikuvia ja niiden pohjalta laadittua analytiikkatietoa kansainväliselle markkinalle oman pientutkasatelliittikonstellaationsa avulla sekä myy tutkasatelliittikonstellaatioita kaupallisille ja valtiollisille toimijoille. Kuvat ja analyysit tuotetaan asiakkaiden tilauksista ja toimitetaan asiakkaille ympäri maailmaa sähköisesti muutamassa tunnissa. Asiakkaille on toimitettu jo yli 40 000 kuvaa alkaen vuodesta 2018.

ICEYE:n pääkonttori ja pääasiallinen satelliittien tuotanto sekä tuotekehitys sijaitsevat Suomessa, jossa yrityksellä on yli 250 työntekijää. Työntekijöitä on maailmanlaajuisesti yli 400. ICEYE on laukaissut maaliskuuhun 2022 mennessä 16 pientutkasatelliittia ja kerännyt yhteensä 304 miljoonan dollarin kansainvälisen rahoituksen, jonka avulla se on turvannut laukaisuohjelman ja tuotekehityksen jatkuvuuden. Suomen kansalliseen avaruusesineiden rekisteriin on lausunnon päivämäärällä rekisteröity yhteensä 18 avaruusesinettä, joista 13 on ICEYE:n satelliitteja.

1.2

Kuva Space Oy

Kuva Space Oy (jäljempänä "Kuva") on suomalainen satelliitti- ja kaukokartoitusliiketoimintaa harjoittava yritys. Kuva rakentaa parhaillaan omaa hyperspektrisatelliittikonstellaatiota joka tulee tuottamaan hyperspektrikuvia ja niiden pohjalta laadittua analytiikkatietoa kansainväliselle markkinalle sekä myy satelliitteja kaupallisille ja valtiollisille toimijoille.

Kuva:n pääkonttori ja pääasiallinen satelliittien tuotanto sekä tuotekehitys sijaitsevat Suomessa, jossa yrityksellä on 12 työntekijää. Kuva on laukaissut maaliskuuhun 2022 mennessä kolme piensatelliittia. Suomen kansalliseen avaruusesineiden rekisteriin on lausunnon päivämäärällä rekisteröity yhteensä 18 avaruusesinettä, joista kolme on Kuva:n satelliitteja.

2

YLEISIÄ HUOMIOITA ESITYSLUONNOKSEEN AVARUUSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Maapallon kaukokartoitus avaruudesta satelliittien avulla on ainoa ihmiskunnan käytössä oleva työkalu, joka tarjoaa kattavaa ja lähes reaaliaikaista tietoa koko planeetan tilasta. Kaukokartoituksen avulla tuotetaankin tärkeää ja kriittistä tietoa muun muassa maapallon luonnonvaroista ja ilmastonmuutoksesta. Suomalaisissa avaruustoimintaa koskevissa linjauksissa avaruustoimintaan tukeutuvan tiedon ja signaalien hyödyntäminen on jokapäiväinen osa suomalaisten yritysten liiketoimintaa toimialasta riippumatta.

Suomi ja suomalainen kaukokartoitustoiminta ovat edelläkävijöitä alan tutkimuksessa ja liiketoiminnassa. Kaukokartoituksen tiedoista on tulossa yhä tärkeämpi osa uusia tai jo käytössä olevia sovelluksia, ja näitä tietoja hyödyntävät valtiot, yritykset ja järjestöt sekä myös yksityishenkilöt. Suomeen on kasvamassa voimakas ja innovatiivinen avaruustoimiala, joka on kehittynyt merkittävästi 2010-luvulta alkaen. Alalla toimivia yrityksiä on jo kymmeniä, ja useimpien toiminta on kasvussa. Yhteenlaskettu liikevaihtopotentiali lasketaan sadoissa miljardissa euroissa, ja liiketoiminnan kokonaisvaluaatio ylittää miljardin.

Suomen talouden ja suomalaisen yhteiskunnan intressissä on, että suomalaisella kaukokartoitusliiketoiminnalla on edellytykset menestyä kansainvälisessä kilpailussa. Myös kansallisessa avaruusstrategiassa on vahvistettu, että avaruusliiketoiminta on mahdollisuus koko Suomelle. ja avaruusalan palvelut ovat yhä merkittävämpi osa arkeamme. Jotta tämä toteutuu, avaruustoimintaa koskevan kansallisen sääntelyn tulee olla mahdollistavaa, ennakoitavaa ja tasapainoista.

On tärkeää, että kansallisia sääntelyratkaisuja koskevassa päätöksenteossa vältetään aiheuttamasta esteitä avaruusliiketoiminnan harjoittamiselle Suomessa. Näin on ICEYE:n ja Kuva:n näkemysten mukaan tapahtumassa, jos kansallisella lainsäädännöllä luodaan niin tiukat ja vaikeasti ennakoitavat olosuhteet toiminnan harjoittamiselle, että suomalaiset toimijat eivät pärjää kansainvälisessä kilpailussa tai saa riittävää rahoitusta sääntelyn aiheuttamista rajoituksista ja epävarmuudesta johtuen.

ICEYE:n ja Kuva:n huomiot ja kehityskohteet esitysluonnokseen ovat tiivistetysti seuraavat:

- **Esityksen tasapainoisuutta tulee parantaa. Kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden intressit korostuvat esitysluonnoksessa samalla, kun liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen intressejä ei ole huomioitu esityksessä riittävästi.**
- **Esitysluonnoksen mukainen sääntely olisi rajoittavaa ja arvaamatonta, mikä heikentäisi suomalaisen avaruustoimialan kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla, ja sen myötä mahdollisuuksia tarjota palveluita jatkossakin myös Suomessa.**
 - Sääntelyn vaikutukset kaukokartoitusliiketoiminnalle tulee arvioida riittävästi ja sääntelyratkaisujen tulee perustua riittäviin tietoihin sääntelyn vaikutuksista.
 - Sääntelyn vaikutukset tulee arvioida kansainväliseen markkinakehitykseen suhteutettuna.
 - Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu esityksen vaikutuksia kaukokartoitustoimijoiden liiketoiminnalle ja liiketoiminnan harjoittamisen edellytyksille Suomessa.
- **Kaukokartoitustoimintaan kohdistuvat rajoitukset voivat olla hyväksyttävissä vain silloin, kun rajoitukset ovat täsmällisiä, tarkkarajaisia, ennakoitavia ja rajoituksista säädetään lailla.**
 - Perusteet kaukokartoitustoiminnan rajoittamiselle on määriteltävä hyvin ylimalkaisesti. Ne mahdollistaisivat laajan harkintavallan tavalla, joka ei täytä perusoikeuksien, kuten elinkeinovapauden, rajoittamisen edellytyksiä.
 - Sääntelyn laajentamista voidaan pitää hyväksyttävänä vain silloin, jos viranomaisten mahdollisuudet rajoittaa toimintaa lupaehdoilla ovat rajalliset niin laitteiston ja datan teknisten

ominaisuuksien kuin myös datan luovuttamisen osalta. Rajoitusten viitekehys tulee määritellä suoraan lainsäädäntöön ennakoitavuuden varmistamiseksi.

- Kaukokartoitustoimijan tulee voida yksiselitteisesti lain perusteella ymmärtää, onko kaukokartoitustoiminta ja datan luovuttaminen ristiriidassa toimiluvan kanssa, sekä millaisia ehtoja toimilupaan voidaan asettaa.

2.1

Sääntelyn tasapainoisuutta tulee ratkaisevasti parantaa, jotta sääntely ei aiheuttaisi esteitä suomalaisen avaruusliiketoiminnan harjoittamiselle ja menestymiselle

Esitysluonnoksessa todetaan sääntelyn tavoitteeksi tasapainon löytäminen kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden intressien sekä liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen välillä. Tämä on perusteltu ja tärkeä tavoite, mutta tasapainon saavuttaminen edellyttää sääntelyn tavoitteiden ja vaikutusten riittävää tunnistamista ja kattavaa arviointia, jota ei ole käsillä olevassa esitysluonnoksessa toteutettu.

Lisäksi esitysluonnoksen mukaan tavoitteena on ennustettavan ja oikeudellisesti selkeän toimintaympäristön luominen alan kilpailukyvyyn ja kasvun edistämiseksi teknologian nopea kehitys ja teknologianeutraaliteetti huomioon ottaen. Myös nämä ovat perusteltuja ja tärkeitä tavoitteita, jotka ovat linjassa Suomen avaruusstrategian kanssa. Esitysluonnos ei kuitenkaan täyttäisi näitä tavoitteita, vaan sen sijaan se **aiheuttaisi merkittäviä riskejä ja epäselvyyttä luomalla viranomaisille laajat ja viranomaisen harkintaan perustuvat mahdollisuudet puuttua avaruustoimijan liiketoimintaan tavalla, joka ei ole ennakoitavaa eikä varmista liiketoiminnan edellytysten jatkuvuutta.**

ICEYE ja Kuva pitävät hyväksyttävänä, että sääntelyllä pyritään edistämään kansallista turvallisuutta, ja että siinä otetaan huomioon Suomen kansainväliset velvoitteet. Esitysluonnoksen mukaisten sääntelyratkaisujen perusteella tavoiteltua tasapainoa ei kuitenkaan ICEYE:n ja Kuva:n näkemysten mukaan pystyttäisi saavuttamaan. **Puuttuminen avaruusliiketoimintaan tulisi olla mahdollista vain rajatusti ja silloin, kun se on oikeassa suhteessa tavoiteltuihin tavoitteisiin ja sitä koskeva sääntely riittävän yksiselitteistä ja läpinäkyvää.** Tämän vuoksi ICEYE ja Kuva pyytävät kunnioittavasti, että työ- ja elinkeinoministeriö ottaa jatkovalmistelussa huomioon alla esitetyt näkemykset esitysluonnoksen mukaisen sääntelyn vaikutuksista suomalaisen satelliitti- ja kaukokartoitustoimintaan sekä ICEYE:n ja Kuva:n näkemykset valmisteltavan lainsäädännön kehittämisestä.

Kansallisen avaruusstrategian ja suomalaista avaruustoimintaa koskevien periaatteiden mukaan **Suomessa avaruustoimialan lainsäädännön tulee olla mahdollistava ja viranomaisten tulee huolehtia siitä, että kansallinen lainsäädäntö tukee liiketoimintaa, ei tarpeettomasti rajoita sitä, ja että avaruustoimintaan liittyvät lupaprosessit ovat sujuvat** (Avaruusstrategia 2025, s. 10–11; Avaruustoiminnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus (AVARTAVA) loppuraportti s. 23). **On suomalaisen avaruusliiketoiminnan harjoittamisen edellytysten ja menestymisen kannalta ensiarvoisen tärkeää, että nämä työ- ja elinkeinoministeriön vahvistamat tavoitteet ja linjaukset toteutuvat myös tässä avaruustoimintalain muuttamista koskevassa hankkeessa.**

Esityksen tavoitteeksi asetettu tasapaino kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden intressien sekä liiketoiminnan ja tutkimuksen edistämisen välillä ei toteudu käsillä olevassa esityksessä. Esitysluonnoksessa ei ole tarkasteltu sääntelyn taloudellisia vaikutuksia yrityksille ja suomen avaruustoimialan kilpailukyvyille riittävästi. Esitysluonnos ei myöskään määrittele riittävästi ja läpinäkyvästi mihin periaatteisiin erilaiset punnintatilanteissa tehtävät ratkaisut perustuisivat, silloin kun arvioidaan tilannetta toimialan näkökulmasta. Sen sijaan esityksessä korostuu silmiinpistävästi kansallisen turvallisuuden intressit ja niiden painottaminen arvioinneissa.

Esitysluonnos ei sisällä tietoja siitä, millä tavalla on selvitetty tai harkittu voitaisiinko ehdotettavien muutosten tavoitteet saavuttaa keinoilla, jotka rajoittaisivat perusoikeuksia vähemmän kuin esitysluonnoksessa on ehdotettu. Esitysluonnoksessa ei ole esimerkiksi kuvattu vaihtoehtoja, joissa sääntelyllä asetettavat rajoitukset olisivat tarkkarajaisempia ja sisältäisivät vähemmän tapauskohtaista viranomaisten harkintavaltaa. Ennen kaikkea tarve olisi arvioida sitä, voitaisiinko kansalliseen turvallisuuteen, Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen varmistamiseen ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan asettamien välttämättömien rajoitusten tavoitteet saada toteutetuiksi sellaisin keinoin, joilla olisi vähemmän epävarmuutta luovia vaikutuksia alan yritysten liiketoimintaedellytyksille sekä siihen, miten Suomi voidaan nähdä alan toimijoiden kannalta ennakoitavana, vakaana ja turvallisenä liiketoimintaympäristönä.

Näiden seikkojen vuoksi lainvalmistelun jatkotyössä tulisi tarkkaan arvioida sääntelyn vaikutuksia suomalaiselle avaruustoimialalle sekä ratkaisevasti parantaa sääntelyn oikeasuhteisuutta ja tasapainoisuutta.

2.2

Suomalaisen kaukokartoitusliiketoiminnan kilpailukyky kansainvälisillä markkinoilla ja toimintaedellytykset tulee turvata

Esitysluonnoksen mukainen sääntely laajentaisi sääntelyn soveltamisalaa merkittävästi luvanvaraisuuden osalta ja poikkeuksellisella tavalla koskemaan myös kaukokartoitusdatan luovuttamista. ICEYE:n ja Kuva:n näkemysten mukaan **sääntelyn laajentamista voidaan pitää hyväksyttävänä vain silloin, jos viranomaisten mahdollisuudet rajoittaa toimintaa lupaehdoilla ovat rajalliset niin laitteiston ja datan teknisten ominaisuuksien kuin myös datan luovuttamisen osalta. Lisäksi on tärkeää, että kansallinen sääntely ei ole kansainväliseen tasoon nähden poikkeuksellisia tai aiheuta vaikeasti ennakoitavia rajoitteita liiketoiminnalle.**

Esitysluonnoksen mukaisilla muutoksilla olisi merkittäviä haittavaikutuksia suomalaisten kaukokartoitustoimijoiden liiketoiminnan menestymisen edellytyksiin ja sopimussuhteisiin, rahoitukseen sekä yhtiöiden arvon kehitykseen. **Suorien vaikutusten lisäksi taloudelliset vaikutukset ovat myös välillisiä.** ICEYE:n ja Kuva:n näkemysten mukaan on tärkeää, että myös välilliset vaikutukset tunnistetaan ja arvioidaan, kuten myös lainsäädännön arviointineuvosto on arviointikäytännössään tuonut esille (ks. Lainsäädännön arviointineuvoston vuosikatsaus 2021, s. 17).

Esitysluonnoksen mukaan sääntelytaakan yritysvaikutusten arviointi on vaikeaa, ja arviointi on toteutettu vertaamalla uusia lupavaatimuksia olemassa oleviin lupaprosesseihin ja niiden aiheuttamaan hallinnollisen työn määrään (esitysluonnoksen s. 16–17). ICEYE:n ja Kuva:n näkemysten mukaan on tärkeää, että lupavaatimusten lisäämisen vaikutukset sääntelyn kohteena oleville toimijoille arvioidaan ja huomioidaan, kuten esitysluonnoksessa on pyritty tekemäänkin. Esitysluonnoksen haittavaikutuksia toimialalle ei toistaiseksi ole eritelty lukuun ottamatta mainittua lupavaatimusten laajentamisesta aiheutunutta työmäärää. ICEYE ja Kuva korostavat kunnioittavasti, että esitysluonnoksen mukaisella sääntelyllä olisi yrityksille ja toiminnanharjoittajille **myös muita mittakaavaltaan olennaisesti merkittävämpiä taloudellisia vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esitysluonnoksessa lainkaan.**

ICEYE:n ja Kuva:n näkemysten mukaan vaikuttaa ilmeiseltä, että **esitysluonnoksessa ei ole lainkaan arvioitu kaukokartoitusdatan luovuttamisen rajoituksia koskevan sääntelyn tasapainoisuutta liiketoiminnan intressien, elinkeinovapauden sekä omaisuuden suojan näkökulmasta.** Kaukokartoitusdataa voidaan hyödyntää ja hyödynnetään alati laajenevan käyttäjäjoukon tarpeisiin Suomessa ja kansainvälisesti. Elinvoimaisella avaruusliiketoiminnalla on korostunut rooli

näitä tarpeita palvelevien ratkaisujen tuottamisessa. Jos julkisen hallinnon taholta puututaan ennakoimattomasti – mahdollisesti jopa mielivaltaisesti – edellytyksiin tuottaa ja tarjota laadukasta kaukokartoitusdataa avoimesti erilaisiin käyttötarkoituksiin, tällä tulee olemaan merkittäviä haittavaikutuksia niin suomalaisten avaruustoimijoiden liiketoimintaan kuin myös suomalaisen avaruusliiketoiminnan menestymisen mahdollisuuksiin kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Kaukokartoitusliiketoiminnan markkinat ovat kansainväliset, joten **Suomen lainsäädäntö ja sen tasapainoisuus ja ennakoitavuus vaikuttaa niin suoraan kuin välillisestikin suomalaisten avaruustoimijoiden liiketoimintaan ja kilpailukykyyn markkinoilla.** Jos sääntely on ylimitoitettua ja sen seuraukset vaikeasti ennakoitavia, sääntelyyn liittyvät riskit jarruttavat yksityisiä investointeja, mikä vaikuttaa kriittisesti edellytyksiin harjoittaa avaruusliiketoimintaa. Avaruusliiketoiminnalle on ominaista, että merkittäviä investointeja on tehtävä etupainotteisesti, ja tällöin riittävän rahoituksen saatavuus on liiketoiminnan ja sen kasvun kannalta kriittistä. Lisäksi on syytä huomioida, että merkittävä osa avaruusliiketoiminnan markkinoista, asiakkaista ja rahoittajista on kansainvälisiä.

Tällä hetkellä kaukokartoitusliiketoiminnan markkinoiden suurimmat toimijat tulevat pääasiassa Yhdysvalloista. Kansainvälinen kilpailu käydään pääasiassa suurten puolustusteknologiapainotteisten konsernien kanssa ja toisaalta Yhdysvaltain markkinoilta nousevien start- ja scale up -yritysten kanssa. Tämän vuoksi on tärkeää varmistaa suomalaisten yritysten kilpailukyky erityisesti yhdysvaltalaisiin kilpaileviin yrityksiin nähden. Yhdysvalloissa on hyvin liiketoimintamyönteinen lähestymistapa kaukokartoitustoiminnan sääntelyyn ja merkittävästi enemmän rahoitusmahdollisuuksia kuin Euroopassa. Kuten myös esitysluonnoksen perusteluissa on kuvattu, yhdysvaltalaisessa sääntelyssä velvoitteiden rajoittavuuden tason määrittää se, onko vastaavanlaista kaukokartoitusdataa saatavilla markkinoilla joko ulkomaisilta toimijoilta tai kotimaisilta (yhdysvaltalaisilta) toimijoilta. Vain jos yhdysvaltalaisen toimijan tuottamalle kaukokartoitusdatalle ei ole vastinpareja ulkomailla tai Yhdysvalloissa, toimijalle voidaan asettaa kaukokartoitustoimintaa koskevia lupaehtoja. Yhdysvaltalaiseen lainsäädäntöön nähden huomattavasti rajoittavampi tai vaikeammin ennakoitava suomalainen sääntely vaikuttaisi heikentävästi suomalaisten avaruustoimijoiden asemaan markkinoilla ja siten heikentäisi myös mahdollisuuksia saada riittävää rahoitusta ja harjoittaa toimintaa Suomessa.

Tämän vuoksi on erityisen tärkeää, että kansallisen sääntelyn valmistelussa otettaisiin huomioon kansainvälinen vertailu liiketoiminnan harjoittamisen näkökulmasta ja erityisesti Yhdysvaltain lainsäädäntö kaukokartoitustoimintaan kohdistuvien rajoitusten ja suorituskyvyn arvioinneissa. Kansainvälisen markkinatilanteen ja

suomalaisten yritysten aseman arvioinnissa voidaan hyödyntää saatavilla olevia lähteitä, kuten EUSPA:n (European Union Agency for the Space Programme) julkaisemaa tuoretta markkinatutkimusta (https://www.euspa.europa.eu/sites/default/files/uploads/euspa_market_report_2022.pdf).

ICEYE:n ja Kuva:n kokemusten mukaan tähän saakka yksi suomalaisen avaruustoimintaa koskevan sääntelyn valteista sijoittajien näkökulmasta on ollut ennustettavuus ja selkeys. Jollei esitysluonnoksen tasapainoisuutta paranneta, näitä vahvuuksia rapautettaisiin olennaisesti.

Riittävän rahoituksen ja kansainvälisillä markkinoilla menestymisen näkökulmasta yksi merkittävistä esitysluonnoksen ongelmista ja rapauttavista tekijöistä on menettelyt, joissa arvioidaan kaukokartoitus-toimijan omistusmuutoksia erillisessä prosessissa ja erilaisin kriteerein verrattuna ulkomaisten yritysostojen seurannasta annetun lain mukaisiin arviointeihin. Myös tämän päällekkäisyyden poistaminen edellyttäisi esitysluonnoksen jatkotyöstämistä.

2.3

Mahdollisuuksia harjoittaa avaruustoimintaa ja kaukokartoitusliiketoimintaa ei tule kohduttomasti rajoittaa

Kuten esitysluonnoksessa todetaan, **elinkeinovapauden rajoitusten tulisi olla tarkkarajaisia, täsmällisesti määriteltyjä ja rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä sekä painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatimia.** Lisäksi esitysluonnoksessa on todettu olevan tärkeää, että säännökset ohjaavat riittävän selkeästi sitä, millaisten periaatteiden varaan erilaiset soveltamistoiminnan punnintatilanteiden ratkaisut rakentuvat. On ensiarvoisen tärkeää ja välttämätöntä, että nämä periaatteet ja vaatimukset myös tosiasiallisesti huomioidaan kaikessa asiaan liittyvässä valmistelussa, ja että ne toteutuvat lopullisessa hallituksen esityksessä. **Toistaiseksi nämä tavoitteet eivät toteudu esitysluonnoksessa.**

Perustuslakivaliokunta on määrittänyt, että toteutettavien perusoikeuksien rajoitusten, kuten elinkeinovapauden, rajoitusperusteiden tulee olla hyväksyttäviä ja rajoittamisen tulee olla painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima (PeVM 25/1994 vp, s. 5). Kansallisen turvallisuuden takaamista voidaan pitää tällaisena rajoitusperusteena, mutta **elinkeinonharjoittajan toiminnan mahdollisen ristiriidan arvioiminen suhteessa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan ilman ennakkoon määriteltyjä tarkkoja ja validoitavissa olevia kriteerejä, ei voida katsoa täyttävän hyväksyttävyyden ja painavan tarpeen edellytyksiä.** Arvioinnissa käytettävää kriteeristöä ei siis voida lailla alistaa yksittäisten ministeriöiden virkamiesten päätettäväksi kulloinkin ilman selkeää en-

nakollista määrittelyä ja jälkikäteisen kontrollin mahdollisuutta. Perustuslakivaliokunnan käytännössä vakiintuneella tavalla **esitysluonnoksesta on myös edellytettävä sitä, että hyväksyttävän rajoitusperusteen olemassaolo perustellaan esityksessä.**

Esitysluonnoksen mukaan satelliittikaukokartoituksesta tehtäisiin luvanvaraista ja luvan myöntämisen edellytyksenä olisi muun muassa se, että suoritettava satelliittikaukokartoitus ei ole ristiriidassa kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden ja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Kansallisen turvallisuuden merkityksellisyttä kiistämättä on todettava, että **esitysluonnoksessa ei määritellä tarkemmin tai rajata millään tavalla sitä, mihin perustuu viranomaisen (tai viranomaisten) tulkinta ristiriidan olemassaolosta.** Jos viranomaisen tulkintaa ei sidota läpinäkyviin ja ennakoitavissa oleviin perusteisiin, sääntely antaa viranomaiselle erittäin laajan harkintavallan. Tällainen lopputulos olisi ilmeisessä ristiriidassa valtiosääntöoikeudellisten ja hyvän hallinnon periaatteiden kanssa.

Esitysluonnos antaisi laajat valtuudet antaa määräyksiä sääntelyn yksityiskohdista työ- ja elinkeinoministeriön asetuksilla. Tämä tarkoittaisi sitä, että ICEYE, Kuva ja muut kaukokartoitustoimijat eivät pystyisi etukäteen ennakoimaan kuinka laajoja rajoituksia sääntely aiheuttaisi. Tällainen epävarmuus vaikuttaisi välillisesti myös rahoitusmahdollisuuksiin ja yhtiöiden arvon kehitykseen. Lisäksi jäisi epäselväksi vaikuttaisiko sääntely yritysten nykyisiin asiakas- ja sopimussuhteisiin, sillä asetuksenantovaltuutta ei ole eritelty sen osalta, millaisia rajoituksia ministeriö voisi valtuuden nojalla asettaa olemassa oleviin asiakassuhteisiin nähden. Ehdotetun sääntelyn ja voimassa olevan sopimuksen mahdollinen ristiriita vaarantaisikin koko sopimus- ja asiakassuhteen. Sääntelyn ylimalkaisuutta ja epäselvyyttä on kuvattu tarkemmin jäljempänä yksityiskohtaisissa muutosehdotuksissa ja kommentteissa.

Kaukokartoitustoimijan tulee voida yksiselitteisesti lain perusteella ymmärtää, onko kaukokartoitustoiminta ja datan luovuttaminen ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Tästä syystä laissa ja sen perusteluissa tulee väljästi tulkittavissa oleviin yleisiin perusteisiin viittaamisen sijaan määritellä etukäteen a) sellaiset tahot tai käyttötarkoitukset, jotka ovat ristiriidassa edellä mainitun kanssa, ja b) myös tahot tai käyttötarkoitukset, jotka eivät ole ristiriidassa edellä mainitun kanssa. Tähän palataan lausunnossa jäljempänä.

ICEYE ja Kuva pitävät erityisen ongelmallisena rajoituksia kaukokartoitusliiketoimintaan sillä perusteella, että toiminta tai datan luovuttaminen olisi ristiriidassa ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Tämänhetkessä muodossaan kriteeri ulko- ja turvallisuuspoliittisesta ristiriidasta

dasta on yksilöimätön. Tilanteessa, jossa kansainvälispoliittinen kehitys on yllättäen nopean muutoksen kohteena ja on perusteltua katsoa suhteellisen vakiintuneen ulko- ja turvallisuuspolitiikan linjan tulleen muutostarpeiden ja poliittisen uudistamisen kohteeksi, tällaisesta asetelmasta voi seurata merkittävää epävarmuutta sille, miten ristiriitoja ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa tulkitaan. Tämän seurauksena lain mahdollistama laaja harkintavallan käyttäminen markkinatoimijan, kuten ICEYE:n tai Kuva:n, liiketoiminnan rajoittamiseen – mahdollisesti vain ”varmuuden vuoksi” – voisi muodostaa sääntelyperusteisen uhan liiketoiminnan jatkuvuudelle tai liiketoiminnan harjoittamiselle Suomessa.

Edellä todetusta syystä ICEYE ja Kuva korostavat sen tärkeyttä, että lainsäädännön jatkovalmistelussa varmistettaisiin mahdollisuudet toimia läntisessä EU:n, NATO:n, Iso-Britannian sekä Yhdysvaltojen varaan rakentuvassa kansainvälisessä toimintaympäristössä, jossa Suomi on oletettavasti myös muuttuneessa ulko- ja turvallisuuspoliittisessa toimintaympäristössä valmistautumassa entistä suoraviivaisemmin toimimaan, kuten huhtikuussa 2022 julkaistusta turvallisuuspoliittisesta selonteosta ilmenee. Tulevalla lainsäädännöllä ei tule luoda minkäänlaista epävarmuutta siitä, voivatko suomalaisen kaukokartoitustoimijan kumppanuudet, omistuspohja tai liiketoiminta perustua yhteyteen sellaisten läntisten toimijoiden, kuten EU-maiden, NATO-maiden, Iso-Britannian ja Yhdysvaltojen kanssa.

On perusteltua lähteä siitä, että lainsäädännön valmistelun yhteydessä selkeästi ja riittävän tarkkarajaisesti määritellään ne objektiivisesti tunnistettavissa sekä verifioitavissa olevat seikat, joiden perusteella liiketoiminnalle asetettavia rajoituksia on pidettävä perusteltuna. Tällaiset kriteerit ovat lähtökohtaisesti kirjoitettavissa sääntelyehdotukseen samalla tavalla selkeästi kuin esitysluonnokseen sisällytetty 11 d § 2 momentti (kuvattu tarkemmin alla). Sen sijaan potentiaalisen merkittävän epävarmuuden ja ennustamattomuuden aiheuttavaa ja siten merkittävää tapauskohtaista liikkumavaraa sisältävät kriteerit eivät ole hyväksyttäviä.

Käytännössä Suomen ulkopoliittisen johdonkin kannanottojen perusteella on epäselvää, miten herkästi ristiriita ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa voisi syntyä. Väljyydestään johtuen tässä lausunnossa viitattut ongelmalliset muotoilut voivat pahimmillaan estää toiminnan harjoittamisen Suomessa tai luoda vähintäänkin merkittäviä negatiivisia vaikutuksia liiketoiminnalle.

Edellä mainitulla perusteilla ICEYE ja Kuva kunnioittavasti toistavat, että laissa ja sen perusteluissa tulee väljästi tulkittavissa oleviin yleisiin perusteisiin viittaamisen sijaan määritellä etukäteen a) sellaiset tahot tai käyttötarkoitukset, jotka ovat ristiriidassa edellä mainitun kanssa, ja

b) myös tahot tai käyttötarkoitukset, jotka eivät ole ristiriidassa edellä mainitun kanssa. ICEYE:n ja Kuva:n ehdotus on esitetty alla.

Viitaten a)-kohtaan yllä, esitysluonnoksen 11 d § 2 momentissa ehdotettua kieltoa luovuttaa dataa sotilaalliseen käyttöön EU:n tai YK:n asevientikieltoon asettamaan maahan tai muuhun EU:n tai YK:n pakotteiden vastaiseen käyttöön on pidettävä selkeyden ja tarkkarajaisuuden sekä esitysluonnoksen tavoitteiden kannalta perusteltuna. Laissa ja sen perusteluissa tulisi kuitenkin vahvistaa, että tämä on lähtökohtaisesti tyhjentävä lista tahoista ja käyttötarkoituksista, joille tai joihin datan luovuttaminen olisi ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Kaikkien muiden asiakkaiden ja käyttötarkoitusten kohdalla tulisi vallita presumptio, ettei datan luovuttamisessa ole tällaista ristiriitaa, jollei kaukokartoitustoimijalla ole erityisen painavia syitä olettaa ristiriidan olevan ilmeinen. Ristiriidan ilmeisyys tulisi olla todennettavissa esimerkiksi toimivaltaisen viranomaisen päätöksestä tai muusta objektiivisesti todennettavasta lähteestä.

b)-kohdan osalta ICEYE ja Kuva ehdottavat lakiin lisättäväksi seuraavaa listaa läntistä turvallisuusympäristöä edustavista tahoista, joille kaukokartoitusdatan luovuttaminen ei ole ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa:

i) Euroopan Unioni (EU), Euroopan avaruusjärjestö (ESA), Pohjois-Atlantin puolustusliitto (NATO), UK Joint Expeditionary Force (JEF), Nordic Defence Cooperation (NORDEF), Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ), Yhdistyneet Kansakunnat (YK) sekä niiden elimet tai alaisuudessa toimivat tahot; ja

ii) seuraavien valtioiden, tai seuraavissa valtioissa sijaitseva, hallitus, viranomainen, julkinen elin, yliopisto- tai muu koulutus- tai tutkimuslaitos, tai kaupallinen yritys:

EU:n jäsenvaltiot, NATO:n jäsenvaltiot, Norja, Islanti, Liechtenstein, Sveitsi, Iso-Britannia, Yhdysvallat, Japani, Kanada, Australia, Uusi-Seelanti ja Etelä-Korea.

Muiden kuin b)-kohdassa mainittujen tahojen osalta tulisi vallita presumptio, että kaukokartoitusdatan luovuttaminen ei ole ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa, jollei kaukokartoitustoimijalla ole erityisen painavia syitä olettaa ristiriidan olevan ilmeinen.

Sen lisäksi, että perusoikeuksien, kuten elinkeinovapauden, rajoitusten tulee aina olla tarkkarajaisia, täsmällisiä ja hyväksyttäviä, perusoikeuksien rajoitusten tulee aina perustua eduskunnan säätämään lakiin. Valtuuttavan lain on täytettävä vaatimukset lain täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Asetuksen antaja voidaan valtuuttaa antamaan tarkempia säännöksiä ainoastaan oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvistä vähäisistä yksityiskohdista. Esitysluonnoksen mukaan asetuksenantovaltuuksia lisättäisiin lähes jokaiseen avaruustoiminnasta annetun lain muutettavaan tai lisättävään säännökseen. Asetuksenantovaltuuksien laajuus, tarpeellisuus ja hyväksyttävyyys tulee arvioida lainvalmistelun jatkotyössä, sillä esitysluonnoksen mukaiset laajat asetuksenantovaltuudet eivät täyttäisi perusoikeuksien rajoittamiselle asetettuja vaatimuksia.

Esitysluonnoksessa ei rajata tai kuvata millä tavalla ministeriö tekisi arvionsa tarkempien säännösten tarpeesta tai sisällöstä. Tämä tarkoittaisi hyvin laajaa valtuutusta puuttua liiketoiminnan harjoittamiseen ministeriön asetuksella. Käsillä olevan luonnoksen perusteella kaukokartoitustoimijalla ei ole mahdollisuutta ennakoida tai arvioida sääntelyn negatiivisten vaikutusten laajuutta sen liiketoimintaan muutoin kuin toteamalla, että yksilöimätön, vaikeasti ennakoitava ja liiketoimintaa rajoittava sääntely aiheuttaisi hyvin merkittäviä riskejä kaukokartoitusliiketoiminnalle sekä sen harjoittamisen edellytyksille Suomesta käsin. Näin ollen kyseessä ei ole hyvin vähäisten rajoitusten yksityiskohtien säänteleminen eikä asetuksenantovaltuuden käyttöä ole rajattu asianmukaisesti. Kyseinen asetuksenantovaltuutus ei siten täytä pakottavia valtiosääntöoikeudellisia reunaehtoja.

Esitysluonnoksen mukaisen sääntelyn soveltamiseen vaikuttavien **raja-arvojen määrittelyssä työ- ja elinkeinoministeriön olisi elintärkeää kuulla riittävästi ja kattavasti alan toimijoita**, sillä raja-arvojen määrittely vaikuttaa merkittävästi siihen, kuinka laajasti sääntelyn laajennus aiheuttaa riskejä ja rajoituksia liiketoiminnalle. Lisäksi toimialalla on oletettavasti kattavimmat tiedot kaukokartoituksen markkinoista ja mahdollisuuksista. Tämän vuoksi olisi perusteltua vahvistaa lain esitöissä, että ministeriön tulee kuulla alan toimijoita ennen raja-arvojen asettamista.

Koska esitysluonnos perusteluineen on nykymuodossaan edellä todetuista syistä puutteellinen, esityksen eteneminen johtaisi siihen, että toimijoiden olisi käytännössä mahdotonta ennakoida ja arvioida negatiivisten ja rajoittavien vaikutusten laajuutta liiketoiminnalle, ja yritysten liiketoimintaedellytykset Suomessa heikentyisivät merkittävästi. Tämä on ilmeisessä ristiriidassa suomalaista avaruustoimintaa koskevien työ- ja elinkeinoministeriön ja muiden ministeriöiden linjausten kanssa.

3

YKSITYISKOHTAISET MUUTOSEHDOTUKSET JA KOMMENTIT AVARUUSTOIMINNASTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

3.1

Soveltamisala (1 §)

Esitysluonnoksen 1 §:n 3 momentin mukainen asetuksenantovaltuus tulisi rajata tarkemmin. Kaukokartoitustoimijan tulee voida lain perusteella ymmärtää ja ennakoita, onko harjoitettu kaukokartoitustoiminta viitattujen suorituskyvyn raja-arvojen sisällä vai ei. Jos työ- ja elinkeinoministeriölle jää valtuutus säätää asetuksella suorituskyvyn raja-arvoista, esityksessä tulisi vahvistaa, että kaukokartoitustoimijoita kuullaan ennen asetuksen tarkoittamien suorituskyvyn raja-arvojen määrittelyä. Kaukokartoitustoimijoilla on kattavimmat tiedot siitä, millä teknisillä parametreilla asiakkaat tilaavat kuvia, ja sitä myötä myös erinomainen käsitys siitä, millä teknisillä raja-arvoilla voisi olla herkkyyksiä kansallisen turvallisuuden tai Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta.

Lain soveltamisalaa koskevien suorituskyvyn raja-arvojen määrittelyssä tulisi painottaa kyvykkyyksiä, jotka ovat leimallisesti yksinomaan sotilaskäyttöön tarkoitettuja.

3.2

Määritelmät (4§)

1 momentin 6 kohdassa tulisi täsmentää, ettei datan määritelmä kata tuotteita, jotka eivät pääasiallisesti perustu tämän lain soveltamisalaaan kuuluvaan kaukokartoitukseen käytetyn laitteen tai laitteiston välittämisiin signaaleihin. Esimerkiksi tuotteita, jotka on johdettu signaaleista yhdistelemällä dataan muita informaation lähteitä (esimerkiksi muuta sensoridataa, karttoja, säätietoja, havaintoja sosiaalisesta mediasta), ei tule pitää tässä kohdassa tarkoitettuna datana, jos käytetyn laitteen tai laitteiston välittämät signaalit eivät ole pääasiallinen osa tuotteen syn-typrosessia.

Esitysluonnoksen perusteluihin viitaten tämän hetkinen datan laaja määrittely perusteluissa sisältää vaaran siitä, että mikä tahansa satelliittidataan jollakin tavalla perustuva analytiikkapalvelu tai analytiikka-tuote tulisi mahdollisesti säänneltäväksi. Tällä perusteella esimerkiksi tulvakarttojen, jotka perustuvat yrityksen satelliittidataan, mutta joissa satelliittidata ei ole nähtävillä, jakaminen julkisesti humanitäärisen työn tukemiseksi hankaloituisi olennaisesti mahdollisista tunnistamisvaatimuksista ja muista lain velvoitteista johtuen ja heikentäisi suomalaisen yritysten liiketoiminnallisia lähtökohtia huomattavasti verraten muihin kansainvälisiin kilpailijoihin.

1 momentin 6 kohdan perusteluja tulisi selventää lihavoidulla tarkennuksella: *“Kaukokartoitustoimijalla on vastuu datan turvallisesta säilyttämisestä sekä luovuttamisesta vain tunnistetuille asiakkaille, jonka perusteet datan käytölle kaukokartoitustoimija tuntee, mutta sen vastuulle ei katsota kuuluvaksi asiakkaidensa datan käsittelytoimet, kuten uusien palveluiden ja tuotteiden tuottaminen dataa edelleen jalostamalla **tai datan luovuttaminen eteenpäin**. Rajauksen tarkoituksena on ehkäistä sitä, että ns. loputon tai rajaamaton vastuu datan liikkumisesta toisi toiminnanharjoittajalle ylimääräistä riskinkantoa tai kustannuksia.”*

Olisi lisäksi tärkeää selventää, että yritykset voivat jakaa kaukokartoituskuvia ja -dataa markkinointitarkoituksiin esimerkiksi internetsivuilleen ja muussa markkinoinnissaan, sillä tällaiseen toimintaan kohdistuvat rajoitukset rajoittaisivat suomalaisten yritysten kilpailumahdollisuuksia kohtuuttomasti verraten ulkomaisiin yrityksiin.

3.3

Avaruustoiminnan luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset (5 §)

1 momentin 5 kohta tiukentaa toimiluvan myöntämisen edellytyksiä lisäämällä vaatimuksia. Toisaalta tämä muutos laimentaisi avaruustoimintaa koskevaa rajoitusta. Esitysluonnoksen mukaan arviointi tapahtuisi myös siitä näkökulmasta, onko toiminta ristiriidassa ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Esitysluonnoksen perusteella sääntelyn kohteena olevan toimijan olisi lähes mahdoton arvioida mitä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla tarkoitetaan ja mitkä tällaisen rajoituksen vaikutukset ovat, jos missään ei määritellä tai rajata sitä, mitä ulko- ja turvallisuuspolitiikalla tarkoitetaan.

Kuten edellä on todettu, kaukokartoitustoimijan tulee voida yksiselitteisesti lain perusteella ymmärtää, onko sen harjoittama kaukokartoitustoiminta ristiriidassa luvan myöntämisen edellytysten kanssa. Ne perusteet, joiden perusteella viranomaiset tekevät arviointinsa luvan myöntämisestä, tulisi olla määritelty selkeästi ja läpinäkyvästi myös sääntelyn kohteena olevien toimijoiden näkökulmasta. Sääntelyn läpinäkyvyydellä ja ennakoitavuudella on suorien vaikutusten lisäksi myös välillisiä vaikutuksia esimerkiksi yrityksen kilpailukykyyn markkinoilla, teknisten innovaatioiden edistämiseen, yhtiön arvon kehitykseen ja rahoituksen saatavuuteen.

Esitysluonnosta voidaan selkeyttää muun muassa siten, että perusteissa todettaisiin lähtökohtana olevan, että toiminnanharjoittajalle jo myönnetty avaruustoimintalupa ja toiminnanharjoittajan toimiminen lupaehtojen mukaisesti johtaisivat siihen, että lupa lähtökohtaisesti myönnettäisiin myös muutoksen tultua voimaan, vaikka 5 kohdan arviointikriteeristö periaatteessa nyt tiukentuisikin. Tämä olisi perusteltua,

jotta sääntelyn muutoksella ei luotaisi epävarmuutta jo luvan saaneiden toiminnanharjoittajien toimintaan.

3.4

Satelliittikaukokartoituksen luvanvaraisuus ja luvan myöntämisen edellytykset (11 a §)

Esitysluonnoksessa tulisi selventää ja vahvistaa, että kaukokartoituslupa on toimijakohtainen eli lupaa ei tarvitse hakea erikseen jokaiselle satelliitille. Päinvastainen lopputulos tekisi käytännössä hyvin hankalaksi operoida useiden satelliittien konstellaatiota. Kerran haettava toimijakohtainen lupa ehkäisisi hallinnollisen taakan lisääntymistä, mutta lisäksi olisi tärkeää, ettei eri aikoina haettuihin lupiin kohdistuisi erilaisia lupaehtoja. Tämä olisi myös yhdenmukaista Yhdysvaltain sääntelyn kanssa. Lähtökohtaisesti luvat tulisi myös myöntää toistaiseksi, jotta toiminta olisi ennalta-arvattavaa. Satelliittikohtainen ja/tai määräaikainen luvitus asettaisi suomalaiset yhtiöt merkittävästi laajemman hallinnollisen taakan kohteeksi verraten esim. yhdysvaltalaisiin yhtiöihin ja loisi epävarmuutta, joka näkyisi suomalaisten yritysten toimintamahdollisuuksissa Suomessa ja rahoituksen hankkimismahdollisuuksissa.

Vaikka yksityiskohtaisissa perusteluissa onkin tähän viitattu, 2 momentin 1 kohdan perusteluissa tulisi korostaa, että toimijalle jo myönnetyt avaruustoimintaluvat, joita toimija on asianmukaisesti noudattanut, tulisi lähtökohtaisesti katsoa riittäväksi selvitykseksi toimijan luotettavuudesta. Tämä koskisi myös aiemman lain aikana myönnettyjä avaruustoimintalupia. Käytännössä sama luotettavuuskriteeri on ollut arvioitavana jo aiemman lain voimassa ollessa, joten oikeusvarmuuden kannalta olisi perusteltua voida luottaa, että luotettavuuskriteerit on asianmukaisesti arvioitu aiempien lupien käsittelyvaiheessa.

2 momentin 3 kohdassa tulisi korostaa, että jos muut ulkomaiset tai kotimaiset toimijat kuin kaukokartoitusluvan hakija kaupallisesti tarjoavat suorituskyylyltään olennaisilta osin vastaavaa tai parempaa kyvykkyyttä, tällöin lupaan ei tältä osin tulisi asettaa laitteiston teknisiä ominaisuuksia tai muita kaukokartoitustoimijan suorituskyykyä (esim. satelliittidatan resoluutio, aikaresoluutio, saatavuus tai toimitusnopeus) koskevia rajoittavia ehtoja. Suomessa ei tule kahlita kotimaisten toimijoiden kyvykkyyksiä, jos olennaisilta osin vastaavia tai parempia kyvykkyyksiä on markkinoilla kaupallisesti tarjolla. Tämä heikentäisi suomalaisten kaukokartoitustoimijoiden asemaa markkinoilla merkittävästi.

Jos lupaan on asetettu laitteiston teknisiä ominaisuuksia tai muita kaukokartoitustoimijan suorituskyykyä rajoittavia ehtoja, mutta muiden toimijoiden tarjoamien suorituskyyvyn muutosten vuoksi olennaisilta osin vastaavat tai paremmat kyvykkyydet tulevat kaupallisesti tarjolle, on

tärkeää, että luvanhaltijalla on oikeus saattaa rajoitukset työ- ja elinkeinoministeriön uudelleen arvioitavaksi. Tällöin työ- ja elinkeinoministeriön tulisi lähtökohtaisesti poistaa tällaiset rajoitukset, jotta niiden kohteena oleva kaukokartoitustoimija ei rajaudu pois kilpailuilta markkinoilta.

2 momentin 3 kohdassa tulisi niin ikään korostaa, että laitteiden tai laitteiston teknisten ominaisuuksien arvioinnissa tulee keskittyä suorituskykyyn, jota toiminnanharjoittaja yleisesti tarjoaa asiakkailleen saataville. Teoreettiset tai spekulatiiviset kyvykkyydet tulee jättää huomiotta, sillä teoreettisesti laitteen tai laitteiston tekniset kyvykkyydet voivat huomattavastikin ylittää sen, mitä toimija yleisesti tarjoaa asiakkailleen, tai mitä edes on liiketoiminnallisesti mielekästä tarjota. Arviotaessa, mikä kyvykkyys on yleisesti tarjolla, ensisijaista merkitystä tulee antaa kaukokartoitustoimijan yleisille tuote-, toimitus- ja palvelutasoehdoille. Nämä ehdot on tyypillisesti asetettu julkisesti saataville asiakkaiden käyttöön.

Lisäksi laitteistoa tai suorituskykyä koskevien rajoittavien ehtojen – jos sellaisia siis ylipäänsä asetetaan – tulisi kohdistua kyvykkyyksiin, jotka ovat leimallisesti yksinomaan sotilaskäyttöön tarkoitettuja. Muutoin vaarana on, että rajoitukset kahlitsevat siviili- ja tutkimuspuolelle relevantteja ominaisuuksia ja kyvykkyyksiä. Kaukokartoitusdatan kaupallinen markkina ja -käyttökohteet kehittyvät koko ajan, ja innovaatiotoiminnan etujoukossa pysyminen edellyttää, että suomalaisilla kaukokartoitustoimijoilla on sääntelylliset edellytykset panostaa tuotekehitykseen.

2 momentin 4 ja 5 kohtien osalta on tärkeää huomioida ja selventää, että kaukokartoitustoimija on käytännössä riippuvainen asiakkaan tuotetaman informaation laadusta ja oikeellisuudesta. Vaikka joitain globaaleja tietopankkeja onkin maksusta saatavilla erityisesti sanktiotarkastuksia varten, kaukokartoitustoimijalla on rajalliset mahdollisuudet tehdä tällaisia tietopankkeja pidemmälle vietyä itsenäistä verifikaatiota ilman huomattavia lisäkuluja. Esimerkiksi paikallisten oikeudellisten neuvonantajien kontaktointi tietojen verifioimiseksi lisää hallinnollisia kustannuksia huomattavasti ja hidastaa sopimusten syntymistä.

2 momentin 7 kohdan osalta, kuten edelläkin on todettu, esitystä tulisi muokata siten, että kaukokartoitustoimija voi yksiselitteisesti lain perusteella ymmärtää, onko sen harjoittama kaukokartoitustoiminta ristiriidassa Suomen kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Tästä syystä laissa tulee määritellä edellä kuvatulla tavalla a) sellaiset tahot tai käyttötarkoitukset, jotka ovat ristiriidassa edellä mainitun kanssa, ja b) myös tahot tai käyttötarkoitukset, jotka eivät ole ristiriidassa edellä mainitun kanssa.

3 momentin osalta on epäselvää, miten siinä tarkoitettu omistussuhteiden arviointi suhtautuu menettelyyn, josta on säädetty laissa ulkomaisten yritysostojen seurannasta. Omistuksen arviointia ei tulisi tehdä päällekkäin erilaisissa menettelyissä, eikä kriteerien tule olla tiukempia kuin laissa ulkomaisten yritysostojen seurannasta. Ylipäänsä olisi todella haitallista suomalaisen kaukokartoitustoiminnan investointiympäristölle ja sijoitusnäkyville, jos omistusosuudet, joille laki ulkomaisten yritysostojen seurannasta ei edellytä lupaa, voisivat avaruustoiminnasta annetun lain kautta tulla luvitettavaksi. Edelleen, jos jonkin ulkomaisen tahon omistukselle on jo myönnetty laissa ulkomaisten yritysostojen seurannasta tarkoitettu lupa, tämän tahon omistusta ei tule uudestaan arvioida kaukokartoitustoimintaluvan yhteydessä. Aiemmin myönnetyn luvan tulee olla sitova ja luoda toimijoille luottamuksen-suojaa ja oikeutettuja odotuksia.

Lähtökohtaisesti 3 momentin osalta olisi syytä jättää omistussuhteiden arviointi kokonaan pois sääntelystä, sillä tältä osin relevantti arviointi omistussuhteista tehdään jo ulkomaisten yritysostojen seurannasta annetun lain mukaisesti. Jos omistussuhteita kuitenkin jollain tavalla arvioitaisiin, omistuksen sijaan olisi merkityksellistä arvioida, millainen tosiasiallinen määräysvalta, oikeus informaatioon koskien kaukokartoitustoimintaa tai pääsy dataan omistajataholla on. Passiivisella omistuksella ei tule olla merkitystä toimintaan liittyvien kansallisen turvallisuuden tai ulko- ja turvallisuuspoliittisten riskien kannalta, etenkin jos omistus ei vaadi ulkomaisten yritysostojen seurannasta annetussa laissa tarkoitettua lupaa.

3.5

Satelliittikaukokartoituksen turvallisuusvaatimukset (11 c §)

11 c §:ssä tulee täsmentää, että turvallisuusvaatimukset koskevat kaukokartoitustoiminnan harjoittajan **omassa käytössä olevia laitteita ja laitteistoja sekä omaa toimintaa**. Luvanhaltija ei voi vastata muiden tahojen toiminnasta tai näiden laitteista tai laitteistoista. Luvanhaltija ei voi esimerkiksi olla vastuussa ulkopuolisen maa-asepalvelua tarjoavan tahon eikä myöskään asiakkaidensa toiminnan, laitteiden tai laitteiston turvallisuudesta.

1 momentin 3 kohdassa viitataan siihen, että ulkopuolisilla tahoilla ei ole oikeudetonta pääsyä satelliittikaukokartoituksessa käytettäviin laitteisiin ja tiloihin eikä toiminnassa tuotettuun dataan. Kaukokartoitustoimijalla tulee olla vapaus järjestää toimintansa liiketoiminnallisesti järkevällä tavalla. Tämän vuoksi perusteluissa olisi hyvä selventää, että esimerkiksi kaukokartoitustoimijan kanssa samaan konserniin kuuluvien ulkomaisten yhtiöiden työntekijöillä tai kaukokartoitustoimijan yhteistyökumppanilla voi olla liiketoiminnallisesti perusteltu syy

päästä käsiksi laitteisiin, tiloihin tai dataan, eikä tällaista pääsyä tule pitää “oikeudettomana”. Myöskään lain mukaan tunnistettujen asiakkaiden pääsyä dataan ei voi pitää “oikeudettomana”.

1 momentin 3 kohdan perusteluissa on maininta, että “Tältä osin merkitystä on myös sillä, miten kaukokartoitustoimija hallinnoi sitä, mitä tietoja asiakkaalle annetaan tai mihin tietoihin asiakkaalla on pääsy.” Maininnan merkitys on epäselvä, sillä perusteluissa ei lainkaan avata, mitä tai millaisia tietoja tarkoitetaan. Kaukokartoitustoimija ei siten pysty myöskään arvioimaan “merkitystä”, joka tällaisille tiedoille annettaisiin, eikä ottamaan asian vaikutusta huomioon tietojen hallinnoinnissa.

1 momentin 4 kohdan osalta on tärkeää huomioida ja selventää, että kaukokartoitustoimija on käytännössä riippuvainen asiakkaan tuottaman informaation laadusta ja oikeellisuudesta. Vaikka joitain globaaleja tietopankkeja onkin maksusta saatavilla erityisesti sanktiotarkastuksia varten, kaukokartoitustoimijalla on rajalliset mahdollisuudet tehdä tällaisia tietopankkeja pidemmälle vietyä itsenäistä verifikaatiota ilman huomattavia lisäkuluja. Esimerkiksi paikallisten oikeudellisten neuvonantajien kontaktointi tietojen verifioimiseksi lisää hallinnollisia kustannuksia huomattavasti.

5 momentti antaisi laajat valtuudet antaa määräyksiä sääntelyn yksityiskohdista työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Tämä tarkoittaisi sitä, että kaukokartoitustoimijat eivät pystyisi etukäteen ennakoimaan kuinka laajoja rajoituksia sääntely aiheuttaisi. Tällainen epävarmuus vaikuttaisi haitallisesti toiminnan harjoittamiseen ja suunnitteluun sekä pahimmillaan myös yrityksen edellytyksiin toimia kilpailuilla markkinoilla ja saada riittävää rahoitusta.

3.6

Datan luovuttaminen (11 d §)

11 d § 3 momentin mukaan toimijan ilmoitusvelvollisuus soveltuisi, jos “on syytä epäillä luovuttaneensa dataa ei-toivotulle taholle tai tarkoituksiin, joiden se epäilee vaarantavan kansallisia turvallisuusetuja tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden noudattamisen taikka olevan ristiriidassa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa”. Epäselvää kuitenkin on, mikä merkitys ja seuraus tällaisella ilmoituksella olisi. 1 momentin yksityiskohtaiset perustelujen mukaan “Säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että dataa ei päätyisi kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastaisiin tarkoituksiin tai ei-toivottujen tahojen käsiin”. Käytettyihin ilmaisuihin jää paljon epäselvyyttä (esim. ilmaus “ei-toivottu”). On

epäselvää, mihin ei-toivotuilla tahoilla viitataan. Tämän vuoksi viittaukset ei-toivottuihin tahoihin tulisi poistaa esityksestä tai selventää laissa mitä niillä tarkoitetaan.

Mikäli asiakkaan tunnistamisen tarkoitus on varmistaa, ettei dataa luovuteta “kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspolitiikan vastaisiin tarkoituksiin tai ei-toivottujen tahojen käsiin”, tällöin kaukokartoitustoimijan tulee voida yksiselitteisten kriteerien perusteella arvioida, onko asiakkaalle datan luovuttaminen vastoin näitä tavoitteita. Ehdotetun 2 momentin sisällön osalta ei ole huomautettavaa, sillä datan luovutusrajoitukset on määriteltä tarkkarajaisesti, minkä lisäksi vastuullisen kaukokartoitustoimijan voisi lähtökohtaisesti olettaa toimivan tällä tavalla jo muutoinkin. Tältä osin ICEYE ja Kuva viittaavatkin edellä esitettyyn ehdotukseen määritellä etukäteen a) sellaiset tahot tai käyttötarkoitukset, jotka ovat ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa (eli lähtökohtaisesti 2 momentissa jo luetellut), ja b) myös tahot tai käyttötarkoitukset, jotka eivät ole ristiriidassa näiden tavoitteiden kanssa.

3 momentin osalta tulisi täsmentää, mitä tarkoitetaan sillä, että “dataan on päässyt käsiksi henkilö, jolla ei siihen ole oikeutta”. Toimijan tulee voida itse määrittellä, kenellä tahoilla on oikeus päästä käsiksi dataan ja tämä olisi hyvä selventää esityksen perusteluissa.

4 momentin mukainen etuoikeus datan luovuttamisessa asianmukaisille Suomen viranomaisille tulisi määrittellä selkeästi ja tulla sovellettavaksi vain valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa. Kaukokartoitustoimijan näkökulmasta on täysin läpinäkymätöntä, mitä tarkoitetaan “niitä vastaavilla tilanteilla”. Myös kaukokartoitustoimijan sopimusvelvoitteiden kannalta (erityisesti force majeure -lauseke) on merkityksellistä, että kyseessä on valmiuslain mukaisesti julistetut poikkeusolot. Tarkkarajainen määrittely tältä osin on olennaista myös siitä syystä, että tällaisen etuoikeustilanteen syntyminen kasvattaa suomalaisten satelliittitoimijoiden riskiä joutua kyberhyökkäysten tai jopa satelliitin torjunta-aseen kohteeksi. Eräässä tapauksessa satelliitin torjunta-asetta on kokeiltu onnistuneesti loppuvuodesta 2021 (ks. <https://www.bbc.com/news/science-environment-59299101>).

Lisäksi 4 momentissa ei ole huomioitu, millainen vaikutus etusijan tarjoamisella on kaukokartoitustoimijan olemassa oleviin asiakassuhteisiin. Se, että datasta perustelujen mukaan maksettaisiin normaali hinta, ei korvaa liiketoiminnan menetystä ja/tai sopimuksellisia sanktioita, joita kaukokartoitustoimijan tulee maksaa asiakkailleen, jos etusijan tarjoamisen vuoksi toimija ei suoriudu velvoitteistaan. Kaukokartoitussatelliittien kuvantamiskapasiteetti on rajallinen ja tilausten toimittaminen asiakkaille vaatii tarkkaa suunnittelua. Etusijan tarjoa-

misella Suomen valtiolle yhden kuvantamistilanteen johdosta voi hyvin mahdollisesti dominoefektiin useiden muiden asiakastilausten peruuntumisten osalta. Tältä osin tulisi säätää toimijoiden oikeudesta saada kaikesta etusijan käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta korvaus valtiolta. Edellä kuvatuista syistä datan hinnan lisäksi korvaus tulisi saada kaikesta liiketoiminnalle aiheutuvasta vahingosta täysimääräisesti. Tältä osin sääntelyä voidaan verrata esimerkiksi voimassa olevaan varautumiseen ja huoltovarmuuteen liittyvään korvaussääntelyyn.

4 momentin perusteluissa todetaan, että “Viranomaiselle turvattava etuoikeus merkitsisi asianomaisen viranomaisen datapyynnön täyttämistä viipymättä ja antaen sille etusija kaikkiin muihin asiakkaisiin nähden. Datan luovuttamisesta maksettaisiin normaali korvaus.” Tähän tulisi lisätä, että datan luovuttamiseen sovelletaan tällöin kaukokartoitustoimijan tavanomaisia toimitusehtoja ja lisenssejä.

5 momentti antaisi erittäin laajat valtuudet antaa määräyksiä sääntelyn yksityiskohdista työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella. Tällainen rajoitus ei täytä täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden kriteereitä, eikä sääntely olisi ennakoitavaa toimijan näkökulmasta. Tällainen epävarmuus vaikuttaisi haitallisesti toiminnan harjoittamiseen ja suunnitteluun sekä yrityksen edellytyksiin toimia kilpailuilla markkinoilla ja saada riittävää rahoitusta. Kyseinen asetuksenantovaltuus tulisi poistaa kokonaisuudessaan.

3.7

Tiedonantovelvollisuus (12 §)

2 momentin perusteluissa todetaan, että “Pykälän mukaisia ilmoitettavia muutoksia olisivat kaikki muutokset, jotka voivat vaikuttaa luvan myöntämisen edellytyksiin tai luvan ehtoihin, toimintaan liittyvät häiriötilanteet, ml. yhteyden menetys, sekä muutokset toiminnan vastuushenkilöissä ja yrityksen omistussuhteissa. Omistajuuden muutos voi vaikuttaa valtion ulkopoliittisiin tai turvallisuusetiuihin.” Omistajuuden muutosten arviointi tulisi tapahtua ainoastaan siinä menettelyssä, jossa niitä arvioidaan lain ulkomaisten yritysostojen seurannasta mukaisesti. Tältä osin ei ole perusteltua luoda ylimääräistä ja päällekkäistä sääntelykuormaa ja rajoitteita kaukokartoitustoimijan omistusmuutosten osalta, jos ne eivät edellytä lupaa lain ulkomaisten yritysostojen seurannasta mukaisesti. Tämä tulisi korjata ja selventää esitykseen.

3.8

Luvan muuttaminen ja peruuttaminen (13 §)

Esitysluonnosta tulisi muuttaa siten, että omistusmuutoksia, jotka eivät vaatisi lupaa lain ulkomaisten yritysostojen seurannasta, ei tulisi arvi-

oida myöskään 13 §:n mukaisessa arvioinnissa. Ylipäättään kynnys luvan muuttamiselle tai peruuttamiselle tulee olla korkealla, sillä matala kynnys lupien muuttamiselle olisi omiaan aiheuttamaan epävarmuutta ja vaikeuttamaan toiminnan harjoittamista Suomessa.

Vaikka 11 a §:n 3 momentissa säädetäänkin omistustietojen toimittamisesta (mihin ei tässä 13 § 1 momentin 2 kohdassa ole viitattu luvan muuttamisen tai peruuttamisen perusteena; 13 § 1 momentin 2 kohdassa viitataan vain 11 a § 2 momentin mukaisiin edellytyksiin), kaukokartoitustoimijan luotettavuuden arviointi 11 a § 2 momentin 1 kohdan mukaan kuitenkin tarkoittaa, että: “Vaatimus luotettavuudesta koskee myös avaruusesineen omistajaa sekä avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta harjoittavan oikeushenkilön omistajia, joilla on vähintään 10 prosentin omistusosuus tai äänivalta yrityksessä.” (17 a § perustelut).

Näin ollen lienee tulkittava, että lain mukaan yli 10 prosentin osuuden omistajissa tapahtuva muutos voisi johtaa kaukokartoitusluvan muuttamiseen tai peruuttamiseen. Tämän arviointi tulisi suorittaa ainoastaan siinä menettelyssä, jossa käsitellään mahdollista lain ulkomaisten yritysostojen seurannasta mukaista lupaa. Ylipäänsä on tärkeää huomata, että kaikki uudet vaatimukset koskien (ulkomaisia) omistajia ja heidän mahdollisuuksiaan sijoittaa suomalaiseen kaukokartoitustoimijaan ovat haitallisia suomalaisten kaukokartoitustoimijoiden sijoitusympäristölle ja mahdollisuuksille kerätä rahoitusta. Tällaisten vaatimusten tarpeellisuutta tulisikin arvioida hyvin kriittisesti huomioiden esimerkiksi Suomen Avaruusstrategian tavoitteet ja esimerkiksi yhdysvaltalaisten kilpailevien toimijoiden huomattavasti helpompi pääsy rahoitusmarkkinoille. Sijoitusympäristö kääntyy negatiiviseksi erityisesti, jos omistumuutokset, jotka eivät vaadi lain ulkomaisten yritysostojen seurannasta mukaista lupaa, voisivat johtaa kaukokartoitusluvan muuttamiseen tai jopa peruuttamiseen.

1 momentin 4 kohdassa tulee korostaa, että muuttaminen tai peruuttaminen kansainvälisten sitoumusten tai velvoitteiden vuoksi tulee perustua yksiselitteisiin velvoitteisiin ja olla läpinäkyvästi arvioitavissa. Sääntelyn ei tule sisältää minkäänlaista tulkinnanvaraa siitä, mikä on “Suomen kansainvälinen sitoumus tai velvoite”. Tällaisen velvoitteen tulisi perustua Suomea koskevaan pakottavaan ja nimenomaiseen velvoitteeseen joka on asetettu velvoittavan kv-sopimuksen, EU-sääntelyn tai kansallisen lainsäädännön nojalla.

2 momentin osalta tulee korostaa, että lähtökohtaisesti ennen muuttamista tai peruuttamista toiminnanharjoittajan tulee saada korjata puute, virhe, rikkomus tai laiminlyönti. Tällaisessa tilanteessa myös määräaika tulisi asettaa sen mukaisesti, että korjaaminen on mahdollista.

Myös erillisestä toimijan kuulemismenettelystä tulisi säätää tarkemmin.

3 momentissa ehdotettu keskeytysoikeus on liian laaja. Keskeytysoikeus ei voi perustua Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisten etujen suojaamiseen, sillä toiminnanharjoittajalla ei ole mitään mahdollisuutta arvioida tällaisia etuja itsenäisesti. Koska ulko- ja turvallisuuspoliittisia etuja ei ole määritelty, niihin liittyvät tulkinnat olisivat ovat subjektiivisia ja jopa yksittäisen virkamiehen käsityksistä riippuvaisia. Myös erillisestä kuulemismenettelystä ennen keskeytystä tulee säätää. Tällainen rajoitus toiminnanharjoittamiseen ja elinkeinovapautteen ei ole täsmällinen ja asianmukaisesti rajattu. Sääntelyssä pitäisi varmistaa riittävien oikeusturvakeinojen toteutuminen.

3 momentissa mukaisen keskeytyksen tulisi voida koskea vain sitä osaa kaukokartoitustoiminnasta, joka on välttämätöntä keskeyttää kansallisen turvallisuuden tai Suomen kansainvälisten velvoitteiden vuoksi.

On mahdollista, että esitysluonnoksen mukainen sääntely johtaisi luvan muuttamiseen tai peruuttamiseen taikka keskeytysmääräykseen ilman, että kyseessä olisi toimijan oma laiminlyönti tai muutoin toimijasta johtuva tilanne. Sen vuoksi tulisi säätää siitä, että toimijalle korvataan viranomaisen toimenpiteistä ja lupien muutoksista aiheutuneet vahingot niissä tapauksissa, joissa kyse ei ole toimijan omasta laiminlyönnistä. Tällaisessa tilanteessa toimijalle aiheutuneet vahingot tulisi korvata täysimääräisesti.

3.9

Valvonta (14 §)

Perustelujen mukaan “Lisäksi kaukokartoitustoimijan tulisi sisällyttää raporttiin selvitys toteutuneista asiakkuuksista ja tilanteissa, joissa kaukokartoitustoimija on kieltäytynyt asiakassuhteesta tai datan luovuttamisesta.” Tämän raportointivelvollisuuden tulisi soveltua vain tilanteisiin, joissa toimija on kieltäytynyt asiakassuhteesta kansallisen turvallisuuden, Suomen kansainvälisten velvoitteiden tai ulko- ja turvallisuuspoliittisten intressien vuoksi. Käytännössä olisi mahdotonta, ja lain tarkoituksen näkökulmasta tarpeetonta, pitää kirjata kaikista mahdollisista liiketoimista, joista kaukokartoitustoimija kieltäytyy. Valtaosa kieltäytymisistä johtuu kaupallisista ja liiketoiminnallisista syistä, kuten hinnoittelusta, sitoumuksista muille asiakkaille, riittämättömästä kuvantamiskapasiteetista tai datan teknisten ominaisuuksien ja asiakkaan vaatimusten kohtaamattomuudesta.

3.10

Tarkastusoikeus (15 §)

Tarkastusoikeus tulisi rajata vain välttämättömiin aineistoihin. Sen tarkastamiselle minkälaista dataa satelliittioperaattorit toimittavat asiakkaille tulisi olla erityisen painavat perusteet, sillä toiminnan luonteesta johtuen usein asiakkailta, kuten länsimaisilla valtiollisilla toimijoilla, voi olla hyvin korostunut ja perusteltu intressi varmistaa, ettei kukaan muu taho kuin satelliittioperaattori pääse näkemään, mitä dataa heille on toimitettu. Ehdotettu sääntely takaisi viranomaiselle hyvin avoimen valtuuden tarkastaa mitä tahansa suomalaisen kaukokartoitustoimijan tietoja, mikä vaikuttaisi suomalaisten toimijoiden kilpailukykyyn heikentävästi erityisesti valtiollisten asiakkaiden osalta. 15 §:n ehdotetaan lisättävän, että tarkastusta suorittavalla virkamiehellä tai asiantuntijalla on oikeus saada tietoa kaukokartoitustoimijan asiakkaalle toimittamasta datasta ainoastaan, jos se on välttämätöntä erittäin tärkeän kansallisen edun turvaamiseksi.

3.11

Luotettavuuden arviointi (17 a §)

Ulkomaisten omistajien kohdalla yli 10 prosentin osuuden omistajien luotettavuuden arviointi tulisi arvioiduksi jo lain ulkomaisten yritysstojen seurannasta mukaisessa prosessissa. Ei ole perusteltua luoda päällekkäisiä menettelyjä tältä osin, kuten edellä 11 a §:n ja 13 §:n osalta on kommentoitu. Lisäksi olisi sijoittajaympäristön kannalta hyvin haitallista, jos omistajien johtohenkilöiden luotettavuutta arvioitaisiin eri prosessissa kuin lain ulkomaisten yritysstojen seurannasta mukaisessa menettelyssä. Tämän vuoksi 1 momentista tulisi poistaa loppuosa (viimeinen virke), jossa viitataan omistajiin.

2 momentin 2 kohta ("hän on muutoin aikaisemmalla toiminnallaan osoittanut olevansa ilmeisen sopimaton harjoittamaan avaruustoimintaa tai satelliittikaukokartoitusta") on liian epämääräinen ja jättää liikaa tulkinnanvaraa. Tämän johdosta kyseinen kohta tulisi selventää tai poistaa.

3.12

Siirtymäaika ja sääntelyn soveltaminen

Esitysluonnoksen mukainen 12 kuukauden siirtymäaika on kaukokartoitustoimijan näkökulmasta erittäin lyhyt siirtymäaika ottaen huomioon olemassa olevat asiakkuudet ja sopimusvelvoitteet. Lisäksi laajojen asetuksenantovaltuuksien vuoksi 12 kuukauden siirtymää ei voida pitää riittävänä, sillä velvoitteiden yksityiskohtia (kuten soveltamisalan laajuus kaukokartoituksen osalta) jäisi lain voimaan tullessa avoimeksi.

Siirtymäajan tulisi olla vähintään 24 kuukautta ja kattaa sääntelyn muutokset kokonaisuudessaan. Jos tämä ei ole mahdollista, tulisi vähintäänkin lupasääntelyn muutokset kokonaisuudessaan tuoda 24 kuukauden siirtymäajan piiriin. Määräajaksi myönnettyjen lupien osalta tulisi soveltaa lupien antamisen aikana voimassa ollutta lainsäädäntöä lupien voimassaolon päättymiseen saakka.

4

YLEISET KOMMENTIT LAKIIN MAA-ASEMISTA JA ERÄISTÄ TUTKISTA

Siltä osin kuin esitysluonnoksessa on käytetty maa-asemien sääntelyssä samanlaisia sääntelyratkaisuja kuin kaukokartoitustoiminnan sääntelyssä, ICEYE ja Kuva pyytävät huomioimaan kohdassa 2 esitetyt yleiset huomiot myös maa-asemia koskevan sääntelyn jatkovalmistelussa. Tältä osin tulisi huomioida esitetyt kommentit erityisesti omistussuhteiden arvioinnista, asiakkaiden tunnistamisesta sekä toimijan luotettavuuden arvioinnista ja toiminnan ristiriitaisuuden arvioinnista suhteessa kansalliseen turvallisuuteen, Suomen kansainvälisiin velvoitteisiin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisiin intresseihin.

5

YKSITYISKOHTAISET KOMMENTIT LAKIIN MAA-ASEMISTA JA ERÄISTÄ TUTKISTA

5.1

Määritelmät (2 §) ja toiminnan luvanvaraisuus (4 §)

Maa-aseman määritelmän (2 §:n 1 momentin 1 kohta) ja toiminnan luvanvaraisuutta koskevan 4 §:n 1 momentin perusteella on epäselvää, tuleeko lupaa hakea jokaiselle lähettimelle tai vastaanottimelle erikseen, tai voiko lupaa hakea alueelle, jolla voi olla lukuisia tällaisia lähettimiä tai vastaanottimia. Lupaprosessin näkökulmasta olisi tehokainta, että lupaa voisi hakea toimijan koko toiminnalle, eikä toimijan tarvitsisi luvittaa yksittäisiä lähettimiä, vastaanottimia tai alueita.

4 §:n 3 momentin perustelujen mukaan ”Selvityksen tulisi kattaa myös tiedot suunnitellusta vastaanotettavan, prosessoidun ja siirrettävän datan luonteesta (esim. kaukokartoitustiedon tarkkuus ja ajantasaisuus, tai tietoliikenteen luonne), millä voi olla merkitystä arvioitaessa erityisesti toiminnan 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettuja edellytyksiä”. Tältä osin on todettava, että maa-asematoimijalla ei ole käytännössä mahdollisuutta itsenäisesti tehdä tällaista verifikaatiota, sillä tyypillisesti tieto kulkee salattuna etenkin kaupallisten maa-asepalvelun tarjoajien järjestelmissä. Käytännössä ainoa tapa selvittää edellä kuvattut tiedot olisi hankkia tiedot asiakkaalta eli maa-asepalvelun käyttäjältä itseltään.

5.2

Turvallisuusvaatimukset (6 §)

Esitysluonnoksen mukaan 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaiset tiedot tulisi säilyttää 10 vuotta. Käytännössä on epärealistista, että toiminnanharjoittaja voisi säilyttää 5 kohdan mukaiset lokitiedot näin pitkän ajan ottaen huomioon kertyvän datan määrän ja teknologian nopean kehittymisen.

Helsingissä 20.4.2022

Kunnioitavasti

Toni Pöllänen
General Counsel
ICEYE Oy

Tuomas Tikka
Co-founder, CTO
Kuva Space Oy